

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Uhanalaisten lajien metsästäminen kiellettävä metsästyslaissa

JOHDANTO

Vireilletulo

Uhanalaisten lajien metsästäminen kiellettävä metsästyslaissa (KAA 9/2021 vp): Asia on saapunut valiokuntaan.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpideoite TPA 108/2021 vp Jari Myllykoski vas ym. Toimenpideoite uhanalaisten vesilintujen rauhoittamisesta

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- aloitteen tekijöiden edustaja, ympäristöasiantuntija Petri Lampila
- neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Janne Pitkänen, maa- ja metsätalousministeriö
- ympäristöneuvos Esko Hyvärinen, ympäristöministeriö
- erikoistutkija Markus Piha, Luonnonvarakeskus
- erikoissuunnittelija Marko Svensberg, Suomen riistakeskus
- suojelu- ja tutkimusjohtaja Teemu Lehtiniemi, BirdLife Suomi ry
- kenttäjohtaja Timo Leskinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- luonnon- ja riistanhoitopäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen ympäristökeskus
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- WWF Suomi

Julkinen kuulemiskokous

Maa- ja metsätalousvaliokunta järjesti 11.2.2022 kansanedustajille ja tiedotusvälineille sekä verkkolähetyksellä yleisölle suunnatun julkisen kuulemistilaisuuden, jossa kuultavina olivat aloitteen tekijöiden edustaja ympäristöasiantuntija Petri Lampila, maa- ja metsätalousministeri-

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

östä erityisasiantuntija Janne Pitkänen, ympäristöministeriöstä ympäristöneuvos Esko Hyvärinen ja Suomen riistakeskuksesta erikoissuunnittelija Marko Svensberg.

KANSALAISALOITE

Kansalaisaloitteessa KAA 9/2021 vp ehdotetaan, että uhanalaisten lajien suojelun tehostamiseksi metsästyslain 37 §:ään lisätään 4 momentti, joka kuuluu seuraavasti: ”Jos 5 §:ssä mainittu laji on Suomessa, Euroopassa tai maailmanlaajuisesti uhanalainen, se on säädettävä valtioneuvoston asetuksella aina rauhoitetuksi, jollei lajia ole muutoin lailla rauhoitettu.”

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 108/2021 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin punasotkan, tukkasotkan, haahkan, haapanan, heinätavin ja jouhisorsan metsästämissä rajoittamiseksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Aluksi

Kansalaisaloitteessa esitetään metsästyslain 37 §:ään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa velvoitettaisiin säätämään lain 5 §:ssä tarkoitettu riistaeläinlaji tai muun rauhoittamaton eläinlaji aina rauhoitetuksi silloin, kun laji on Suomessa, Euroopassa tai maailmanlaajuisesti uhanalainen. Kansalaisaloite sisältää kansalaisaloitelain (12/2012) 4 §:ssä tarkoitettua lakiehdotuksen metsästyslain 37 §:n muuttamiseksi perusteluineen. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että kansalaisaloitteessa esitetty huoli uhanalaisten lajien suojelusta on tärkeä. Suomalaisten riistalajien elinvoimaisuuden ja runsauden turvaaminen on myös metsästyslain lähtökohta. Lisäksi Suomi on monien kansalaisaloitteissa mainittujen muuttavien vesilintujen tärkeä pesimisalue, mikä korostaa Suomen vastuuta näiden lajien suojelussa.

Kansalaisaloitteen perustelujen mukaan metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuihin riistalajeihin ja muihin rauhoittamattomiin lajeihin kuuluu yhteensä 17 Suomessa uhanalaiseksi luokiteltua lajia. Metsästyslain 5 §:n 1 momentissa luetellaan yhteensä 55 riistaeläintä ja 2 momentissa 16 muuta rauhoittamatonta eläintä. Valiokunnan järjestämässä kuulemistilaisuudessa aloitteen tekijöiden edustaja on täsmentänyt, että aloitteen taustalla on ollut erityisesti huoli Suomessa äärimmäisen uhanalaisen punasotkan, erittäin uhanalaisten tundrametsähanhen, tukkasotkan, haahkan ja nokikanan, vaarantuneiden taigametsähanhen, haapanan, jouhisorsan, heinätavin, pyyn, riekon, harmaalokin, merilokin ja hillerin sekä maailmanlaajuisesti vaarantuneen allin suojelusta. Valiokunta toteaa, että kansalaisaloitteessa tarkoitettujen uhanalaisten lajien ovat pääosin metsästyslain soveltamisalaan kuuluvia lintulajeja, minkä lisäksi esille on nostettu hilleri. Toimenpidealoitteessa TPA 108/2021 vp on nostettu esiin huoli erityisesti kuuden vesilinnun eli punasotkan, tukkasotkan, haahkan, haapanan, heinätavin ja jouhisorsan suojelusta ja ehdotettu toimenpiteitä näiden lintulajien metsästyksen rajoittamiseksi. Koska kansalaisaloitteessa ja toimenpidealoitteessa on kyse ehdotuksista osin samojen lintulajien metsästyksen rajoittamiseksi, on valiokunta tarkastellut näitä ehdotuksia yhdessä.

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

Metsästyksen rajoittaminen metsästyslain nojalla

Metsästyslakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan metsästyksen ja rauhoittamattomien eläinten pyydystämiseen ja tappamiseen sekä riistanhoitoon. Metsästyslain 5 §:n 1 momentissa luetellaan sen soveltamisalaan kuuluvat riistaeläimet ja saman pykälän 2 momentissa rauhoittamattomat eläimet. Riistaeläimet ovat nisäkkäitä tai lintuja, jotka voivat olla metsästyksen kohteina. Valiokunta toteaa, että eläimen nimeäminen laissa riistaeläimeksi ei kuitenkaan tarkoita, että eläintä ilman muuta metsästetään. Metsästyksen harjoittamisesta sekä riistaeläinlajin rauhoittamisesta ja rauhoitusajoista säädetään metsästyslaissa erikseen. Muiden kuin metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettujen luonnonvaraisina esiintyvien eläinlajien rauhoittamisesta säädetään puolestaan luonnonsuojelulaissa. Luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja suoraan lain nojalla.

Metsästyslain 20 §:n yleisten vaatimusten mukaan metsästyksiä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu. Metsästyslain 37 §:n mukaan myös metsästyslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu riistaeläinlaji on rauhoitettava, jos riistaeläimen kannan säilymisen tai riistaeläinlajin häiritsemättömän lisääntymisen turvaaminen sitä edellyttää. Rauhoitettavista riistaeläinlajeista ja niiden rauhoitusajoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Metsästysasetuksessa säädetään kattavasti riistaeläinten ja rauhoittamattomien lintujen rauhoitusajoista. Metsästyslain 38 § antaa kattavat toimivaltuudet maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kieltää tai rajoittaa metsästyksiä enintään kolmen vuoden määräajaksi. Rajoitus tai kieltä voi olla alueellinen, ajallinen, saaliseläimen sukupuolta koskeva, metsästäjäkohdainen saaliskiintiö tai pyyntivälinettä tai -menetelmää koskeva. Näitä metsästyslain säännöksiä ja niiden käyttöä esimerkiksi metsähänhen ja metsäkanalintujen metsästyksen säätelyssä voidaan kansainvälisesti pitää malliesimerkkinä ajantasaiseen riistatietoon perustuvasta, kannanvaihteluihin sopeutuvasta, nykyaikaisesta metsästyksen säätelystä. Metsästyslain 38 §:n mukaista asetuksenantovaltuutta on käytetty erityisesti metsäkanalintujen metsästysaikojen ja alueellisten rauhoitusten asettamiseen. Kyseisen pykälän nojalla on lisäksi rajoitettu tai kielletty tähän mennessä myös punasotkan, tukkakoskelon, metsähänhen, merihanhen, haahkan ja allin metsästyksiä.

Valiokunta toteaa, että lakiin perustuvien rajoitusten lisäksi myös metsästäjien omalla toiminnalla ja metsästyksikäytännöillä on merkitystä sen kannalta, toteutuuko metsästyksiä metsästyslain 20 §:n yleisten vaatimusten ja kestävän käytön periaatteiden mukaisesti. Kansalaisaloitteessa tarkoitettujen uhanalaisten lajien suojelun kannalta erityisesti metsästykseseurojen ja muiden metsästysoikeuden haltijoiden tekemät vapaaehtoiset metsästyksärajoitukset ovat tärkeitä. Käytännössä metsästyksen rajoittaminen tapahtuu esimerkiksi tietyn riistaeläinlajin metsästyksen kieltämisellä, rauhoitusalueiden perustamisella tai saaliskiintiöin. Esimerkiksi kansalaisaloitteen tekijöiden esille nostaman erittäin uhanalaisen nokikanan metsästyksiä on valiokunnan saamien tietojen mukaan laajasti rajoitettu metsästykseseuroissa vapaaehtoisesti. Valiokunta toteaa, että metsästyksen luonteeseen kuuluu korostunut huolellisuusvelvollisuus, ja muun ohella metsästyksirikkomuksista säädetyllä rangaistussäännöksellä pyritään turvaamaan metsästyksen käytännön harjoittamisen asianmukaisuus. Lajintuntemus onkin tärkeä osa metsästyksiä. Käytännössä monien vesilintujen tunnistaminen ja uhanalaisten lajien erottaminen runsaista lajeista on kuitenkin usein haastavaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että edellä kuvatuista metsästyslain nojalla säädetyistä ja metsästykseseurojen vapaaehtoisesti asettamista metsästyksen rajoituksista jaetaan mahdollisimman laajasti tietoa metsästyksen harrastajille ja muille uhanalaisten lajien suojelusta kiinnostuneille.

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

Tietojen kerääminen lajien kantojen kehityksestä ja uhanalaisuudesta

Valiokunta toteaa, että eläinlajien rauhoittamista koskevaa sääntelyä ei ole metsästyslaisissa tai luonnonsuojelulaisissa kytketty Suomessa kymmenen vuoden välein tehtäviin koko lajiston kattaviin uhanalaisuusarviointeihin. Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n uhanalaisuusarviointeja koskevissa ohjeissa katsotaan, että lajin uhanalaisuusarvioinnin automaattinen kytkeminen lainsäädännölliseen toimeen ei ole asiallista, sillä lainsäädännön valmistelussa tulee ottaa huomioon myös muita tekijöitä, kuten esimerkiksi eliöryhmän uhanalaisuusluokka ja populaatio-koko globaalilla tasolla, ekologiset tekijät, talous, kulttuuriset arvot ja hoitotoimien toteutettavuus. Viimeisin Suomen lajien uhanalaisuusarviointi valmistui vuonna 2019, ja lajien uhanalaisuuden arviointia ja seurantaa edistävä pysyvä ohjausryhmä on esittänyt seuraavan lajien uhanalaisuusarvioinnin laatimista viimeistään vuonna 2030. Arviointi perustuu kansainvälisesti sovituihin kriteereihin. Uhanalaisuusarviointi tarjoaa keskeistä taustatietoa lajien kansallista suojelutarpeen ja sen kiireellisyyden arviointia varten. Kun koko lajiston kattava uhanalaisuusarviointi tehdään kymmenen vuoden välein, sen tulosten ajankohtaisuus heikkenee ajan myötä. Valiokunta katsoo, että metsästyksen sallimista tai kieltämistä koskevien päätösten perusteena on tästä syystä tarkoituksenmukaista käyttää myös uudempia metsästettävien lajien kantojen tilaa ja kehitystä koskevia seurantatietoja.

Suomessa metsästystä koskevan päätöksenteon perusta on avoin ja tutkimuslaitosten analysoima riistatieto. Pienten ja keskisuurten riistaeläinten kohdalla tärkeimmät seurannat ovat metsästäjien kesäisin ja talvisin vuodesta 1989 lähtien keräämä riistakolmioaineisto sekä metsästäjien ja lintuharrastajien keräämä vesilintujen pistelaskenta-aineisto. Tiedonkeruu perustuu pääosin vapaaehtoistyönä kerättävään aineistoon. Myös lintuharrastajien tekemät saaristolintulaskennat ja maalintujen linjalaskennat ovat tärkeässä roolissa riistalintujen kannan seurannassa. Suomessa on noin 1 000 riistakolmiota ja yli 400 peltoriistakolmiota. Valtakunnallisesti laskentalinjaa on yhteensä noin 15 000 km. Laskentaan osallistuvien avustajien joukko on kaikkiaan noin 15 000 henkilöä. Metsäkanalintujen osalta tiedonkeruu ja metsästyksen joustava sääntely ovat onnistuneet varsin hyvin. Riistalintujen ja nisäkkäiden osalta Suomessa on käytettävissä poikkeuksellisen hyvät seuranta-aineistot lajien kantojen koossa tapahtuneiden muutosten havaitsemiseksi. Valiokunta toteaa, että vesilintulaskentoja tulee edelleen parantaa hyödyntäen nykyaikaisia menetelmiä, kuten lentolaskentoja, erityisesti Suomen harvaanasutuilla alueilla. Nykyinen vesilintujen seuranta painottuu Etelä-Suomeen ja reheville vesille eikä siten anna luotettavaa kuvaa koko Suomen vesilintukannoista.

Vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnin mukaan lajien uhanalaistumisen suurin syy on elinympäristöjen väheneminen ja laadun heikkeneminen erilaisen ihmistoiminnan vuoksi. Esimerkiksi vesilintujen taantumiselle on useita eri syitä Suomessa ja Suomen ulkopuolella, kuten kosteikkojen väheneminen tai laadun heikkeneminen, muutonaikaisten levähdyspaikkojen väheneminen ja heikentyminen, muutokset talvehtimisalueilla, laillinen ja laitton metsästys, ilmastonmuutos sekä vieraslajit. Merkittävä muutos vesilintujen elinympäristössä on vesistöjen rehevöityminen ja umpeenkasvu. Lisäksi karjatalouden väheneminen on johtanut etenkin kahlaajille haitalliseen rantaniittyjen umpeenkasvuun. Vieraspedit minkki ja supikoira ovat uhanalaistumisen syitä niin sisävesien kosteikkolajeilla kuin ensisijaisesti Itämerellä pesivillä saaristolinnuilla. Joidenkin uhanalaisten vesilintulajien pesintää on voinut haitata myös toisten luonnonvaraisten lintulajien runsastuminen. Myös lisääntynyt vesiliikenne ja vesien virkistyskäyttö häiritsevät tietyillä alueilla

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

lintujen pesintää. Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että useimmilla lajeilla metsästys ei ole lajin uhanalaisuuden pääsyy. Muutenkin vähenevillä lajeilla metsästys voi kuitenkin kiihdyttää vähenemistä ja vaikeuttaa kannan palautumista. Valiokunta korostaa, että tällaisessa tilanteessa on tärkeää arvioida lajin metsästystä metsästyslain 20 §:ssä tarkoitettujen kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja tarvittaessa rajoittaa metsästystä metsästyslain 38 §:n nojalla alueellisesti, ajallisesti tai muulla tavoin.

Valiokunta toteaa, että uhanalaisuuden arvioinnissa on toisinaan vaikea erottaa luontaisia kannanvaihteluita lajin uhanalaisuuden laukaisevasta vähenemisestä. Lisäksi alueelliset erot lajin kantojen kehityksessä saattavat maan sisälläkin olla suuret. Esimerkiksi kansalaisaloitteen tekijöiden esille nostama riekkokanta on taantunut pitkään keskisessä Suomessa, Kainuussa ja myös Pohjois-Pohjanmaalla. Riekkokannan taantumisen taustalla ovat muun muassa soiden ojituksesta ja ilmastonmuutoksesta johtuvat elinympäristön muutokset. Ylä-Lapissa riekkokanta on kuitenkin paljon tiheämpi eikä ole taantunut. Siellä sitä voidaan metsästää kestävästi, ja erityisesti riekon ansapyynti on myös osa saamelaisten perinteistä kulttuuria. Riekon metsästys on ollut kokonaan kielletty maa- ja metsätalousministeriön vuosittaisilla asetuksilla vuodesta 2011 lähtien Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnissa. Myös Kainuussa, osassa Pohjois-Pohjanmaata ja Etelä-Lappia metsästys on kielletty viime vuosina. Kansalaisaloitteessa tavoitteena on riekon metsästyksen kieltäminen koko maassa ja siten myös pohjoisimmassa Suomessa, millä olisi merkittäviä vaikutuksia saamelaisten ja muiden paikallisten asukkaiden perinteiseen metsästykseseen sekä aluetalouteen, sillä pohjoisen erämaat ovat suosittuja metsästysalueita.

Vesilintujen suojelutyö Suomessa

Kansalaisaloitteen tekijöiden esille nostamista uhanalaisista lajeista valtaosa on vesilintuja, mistä syystä valiokunta on tarkastellut erityisesti vesilintujen suojelemiseksi Suomessa tehtävää työtä. Taantuvien vesilintukantojen tilanteen parantamiseksi tehdään laajasti erilaisia toimia. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla on jo vuonna 2014 laadittu riistataloudellinen kosteikkostrategia, jonka tavoitteena on hoitaa nykyisiä kosteikkoja ja perustaa uusia turvaamaan vesilintukantojen säilyminen elinvoimaisina ja metsästettävänä. Vuosina 2010—2015 toteutettiin myös Euroopan unionin, maa- ja metsätalousministeriön sekä Suomen riistakeskuksen rahoittama Kotiseutukosteikko Life+ -hanke, jossa tuettiin kosteikkojen perustamista ja kunnostamista yksityismailla maanomistajalähtöisesti. Vuonna 2018 Suomen riistakeskus laati Taantuvien vesilintujen hoidon toimenpideohjelman, jossa arvioitiin toimenpiteitä erityisesti heinätavin, punasotkan, nokikanan, haapanan, tukkasotkan ja jouhisorsan merkittävästi pienentyneiden pesimäkantojen kääntämiseksi kasvuun. Tuoreimman, vuosille 2021—2030 ulottuvan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteisen Helmi-ohjelman tavoitteena on lajien elinympäristöjen parantaminen laajasti. Osana Helmi-ohjelmaa toteutettavassa SOTKA-hankkeessa tehdään kosteikoita, rakennetaan levähdysalueverkostoa, kunnostetaan soita ja valuma-alueita sekä pyydetään pienpetoja. SOTKA-kosteikkohankkeessa on aloitettu valtakunnallisen, metsästykseltä kokonaan rauhoitettujen lintuvesien verkoston luominen. Metsästäjien arvioiden mukaan edellä mainituissa hankkeissa on vuosien aikana kunnostettu ja perustettu noin 2 500 kosteikkoa vesilintujen hyväksi. EU:n maatalouden ympäristökorvauksella ja luonnonsuojelulain mukaisella perinnebiotooppien hoidon tuella (2020—2025) rahoitetaan puolestaan rantaniittyjen kunnostusta

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

ja hoitoa. Valiokunta pitää edellä lueteltuja vesilintujen elinympäristöjen parantamiseksi toteutettuja hankkeita erittäin tärkeinä ja kannatettavina.

Helmi-ohjelman kautta rahoitetaan myös vieraspetopyyntiä, joka toteutetaan Natura 2000 -verkoston arvokkailla lintuvesillä. Tavoitteena on turvata pesimärauha taantuville ja uhanalaisille vesi- ja rantalinnuille. Vesilintujen pesintää uhkaavat erityisesti supikoira ja minkki, jotka ovat haitallisia vieraspetoja. Jotta uhanalaisten lintukantojen pesimämahdollisuuksia saadaan parannettua, poistetaan vieraspetoja samalla, kun lintuvesiä kunnostetaan. Voimassa oleva luonnonsuojelulain 15 § mahdollistaa vieraspetojen pyynnin kansallispuistoissa ja luonnonsuojelupuistoissa Metsähallituksen tai muun alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla. Valiokunta toteaa, että eduskunnassa käsiteltävänä olevassa uudessa luonnonsuojelulaissa minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen on edellä mainituilla alueilla tarkoitettu mahdollistamaan myös ilman Metsähallituksen lupaa (HE 76/2022 vp). Vieraspetoja on torjuttava myös riittävän suurelta alueelta suojelualueen ulkopuolelta, jotta lintujen pesimärauha turvataan mahdollisimman hyvin. Toteutus tapahtuu siis osin myös yksityismailla, minkä vuoksi pienpetopyyntejä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä maanomistajien kanssa. Vieraspetopyyntiin on kehitetty yhteisiä toimintatapoja erityisesti keväällä 2020 käynnistyneessä SOTKA-hankkeessa. Valiokunta toteaa, että metsästäjät tekevät arvokasta luonnonhoitotyötä pyytäessään vuosittain arviolta noin 200 000 vieraspetoa. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että kansalaisaloitteessa mainittu uhanalaiseksi määritelty hilleri on pienpeto, jota saadaan sivusaaliiksi pääasiassa haitallisen vieraslajin minkin pyynnissä, mikä tulee ottaa huomioon arvioitaessa hilleriä koskevia mahdollisia lainsäädännön muutoksia.

Maa- ja metsätalousministeriö on 24.5.2022 asettanut työryhmän valmistelemaan riistalintutarkauksen ja vastuullisen vesilintujen metsästyksen strategiaa. Työryhmän toimikausi päättyy 31.12.2022. Vesilintujen metsästyksen osalta työryhmä arvioi vesilintujen vastuullisen metsästyksen käytäntöjä, säätelykeinoja ja kehittämistarpeita suhteessa eettiseen metsästyksen, vesilintulajien uhanalaisuuteen, kantojen elpymiseen ja kansainvälisiin sopimuksiin, riistalintutarkaukseen sekä vesilintujen ruokintaan ja metsästyksen ravintohoukutusintona käyttäen. Valiokunta toteaa, että yhtenä syynä vesilintujen kantojen laskuun pidetään lintujen metsästyksessä yleistynyttä houkuttelua viljaruokinnan avulla, joka tehostaa metsästystä ja saattaa aiheuttaa yliverotusta. Perinteisesti sorsastuksessa metsästetään lintuja etsimällä, rantoja kahlaamalla ja soutamalla, lento-riteillä odottelemalla ja kaaveiden avulla houkuttelemalla, jolloin saalis on tyypillisesti muutamia lintuja metsästäjää kohden. Valiokunta pitää tärkeänä, että työryhmä arvioi metsästyksen käytäntöjä toimeksiantonsa mukaisesti myös vesilintujen ruokinnan näkökulmasta. Työryhmän toimeksiannossa mainitaan myös kansainväliset sopimukset, joista eräs keskeisimmistä on kansainvälinen lintujensuojelusopimus AEWA (African Eurasian Waterbirds Agreement, SopS 9/2000). AEWA:n puitteissa on laadittu muun muassa kansalaisaloitteessa mainitun taigametsähänhen kansainvälinen hoitosuunnitelma, jonka toimeenpanoon Suomi on osallistunut myös rajoittamalla voimakkaasti metsästystä. Kaikkiaan AEWA-sopimus koskee yhteensä 255:tä lintulajia, jotka ovat ainakin osan vuodesta riippuvaisia kosteikoista. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi osallistuu jatkossakin aktiivisesti vesilintujen suojelemiseksi tehtävään kansainväliseen yhteistyöhön.

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

Valiokunnan johtopäätökset

Valiokunta katsoo, että kansalaisaloitteessa esille nostettuun uhanalaisten vesilintujen metsästyksen on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota. Useiden vesilintulajien kantojen tila on laajasti huono ja heikkenevä, mistä syystä edellä kuvattuja laaja-alaisia toimia vesilintujen suojelemiseksi on tärkeää jatkaa. Kantojen tilan parantaminen mahdollistaa myös kestävänsä metsästyksen. Valiokunta ei sen sijaan pidä perusteltuna kansalaisaloitteessa esitettyä metsästyslain muutosta, joka merkitsisi metsästyslain nojalla tapahtuvan rauhoituksen ja metsästysrajoitusten kytkemistä suoraan lajien uhanalaisuusarviointiin. Kuten jo edellä on todettu, on metsästysrajoitusten asettaminen tarpeen kytkeä kymmenen vuoden välein toteuttavan uhanalaisuusarvioinnin sijaan jopa nykyistä paremmin päivitettävään lajien kantojen valtakunnallista ja alueellista kehittymistä koskevaan tietoon. Kansalaisaloitteessa ja toimenpideoitteessa mainittujen punasotkan ja haahkan sekä kansalaisaloitteessa mainitun allin metsästystä on metsästyslain 38 §:n nojalla jo rajoitettu. Näistä syistä valiokunta esittää, että kansalaisaloitteeseen KAA 9/2021 vp sisältyvä lakiehdotus ja toimenpideoite TPA 108/2021 vp hylätään. Valiokunta kannustaa maa- ja metsätalousministeriötä jatkamaan jo aloitettua työtä ajantasaisen kannankehitystiedon käyttämiseksi erityisesti vesilintujen vuosittaisessa metsästyksen sääntelyssä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*). Valiokunta pitää tärkeänä, että olemassa olevista metsästyksen rajoituksista tiedotetaan mahdollisimman laajasti ja tehokkaasti (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*). Valiokunta katsoo, että edellä mainittujen metsästysrajoitusten piirissä jo olevien lajien lisäksi on tarpeen tarkastella mahdollisimman pian myös tarvetta rajoittaa muiden uhanalaisimpien lajien, kuten erityisesti tukkasotkan, haapanan, jouhisorsan, heinätavin, nokikanan ja lapasorsan, metsästystä metsästyslain 38 §:n nojalla sekä mahdollisuuksia muulla tavoin tehostaa kyseisten lajien suojelua (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen KAA 9/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpideoitteen TPA 108/2021 vp.

Eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää vesilintujen seuranta ja kantojen kehittymisen arviointia siten, että käytettävissä olevat tietoaineistot mahdollistavat vesilintujen metsästyksen vuosittaisen sääntelyn, ja antaa vesilintujen seurannan kehittämistä koskevan selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.*

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp

2. *Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö varmistaa mahdollisimman laajan tiedon jakamisen olemassa olevista metsästysrajoituksista ja niiden merkityksestä uhanalaisten lajien suojelussa.*
3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkastelee mahdollisuuksia tehostaa tällä hetkellä uhanalaisimpien vesilintulajien suojelua rajoittamalla metsästystä metsästyslain 38 §:n nojalla nykyistä laajemmin tai parantamalla näiden vesilintukantojen tilaa muilla hoitotoimilla ja antaa edellä mainittuja toimenpiteitä koskevan selvityksen maa- ja metsätalouden valiokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.*

Helsingissä 20.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Tiina Elo vihr
varajäsen Mai Kivelä vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Kansalaisaloitteessa KAA 9/2021 vp esitetään säädettäväksi metsästyslain 37 §:ään uusi 4 momentti, jonka mukaan lain 5 §:ssä mainittu laji on säädettävä valtioneuvoston asetuksella aina rauhoitetuksi, jos kyseinen laji on Suomessa, Euroopassa tai maailmanlaajuisesti uhanalainen ja jollei lajia ole muutoin lailla rauhoitettu.

Lakialoitteen käsittelyn yhteydessä valiokunta on käsitellyt myös toimenpideoitteen TPA 108/2021 vp.

Aloitteen ehdotus on hyvin tarpeellinen ja kannatettava. Metsästys vaikuttaa eläinten kantojen kokoon, ja aktiivinen sekä myös vahingossa tapahtuva metsästys vähentää lajien kantojen kokoa. Siksi uhanalaiset lajit on syytä suojata metsästykseltä, jotta lajien häviäminen vältetään paikallisesti ja maailmanlaajuisesti.

Yhdymme valiokunnan päätökseen hylätä kansalaisaloitteen mukainen lakiesitys. Olemme kuitenkin eri mieltä valiokunnan kanssa siitä, miten vakavasti uhanalaisten lajien suojeluun tulee suhtautua. Erimielisyyden vuoksi ja koska pidämme kansalaisaloitteen tavoitteita erittäin kannattavina, esitämme kolmea lausumaa, jotka toteuttavat aloitteen tavoitteita.

Metsästäjien saaliiksi joutuu vuosittain myös erittäin uhanalaisten ja äärimmäisen uhanalaisten lajien, etenkin vesilintujen, yksilöitä. Nykyisellään metsästyslakiin asetetut mekanismit, joilla pyritään takaamaan luonnon kestävä käyttö sekä uhanalaisten lajien rauhoittaminen, eivät toimi riittävän hyvin. Johtopäätöksissään valiokunnan enemmistö ohittaa esimerkiksi erittäin uhanalaisten tukkasotkan ja nokikanan riittävän suojelun.

Kielteistä kantaa uhanalaisten lajien rauhoitukselle on valiokunnassa perusteltu sillä, että kansainvälisen uhanalaisuusluokituksen tekevä IUCN on järjestö eikä viranomaistaho ja sillä, että uhanalaistumiseen on syytä reagoida nopeammin kuin kymmenen vuoden aikavälein, joina kotimainen uhanalaisuusarviointi tehdään.

Katsomme kuitenkin, että suomalainen, viranomaistyönä tehtävä uhanalaisuusarviointi on riittävä pohja rauhoittaa lajeja metsästykseltä. Sen lisäksi tarvitaan myös nopeammin säädettäviä metsästyksärajoituksia.

Hyvän lainsäädännön tulee perustua tutkittuun, ajantasaiseen tietoon, ja siksi näitä arvioita ja laskelmia on syytä paremmin hyödyntää lajien metsästyksen rajaamisessa.

Äärimmäisen ja erittäin uhanalaiset lajit sekä vaarantuneiksi luokitellut lajit tulee rauhoittaa metsästykseltä joko metsästyks- tai luonnonsuojelulaisissa, sillä kaikki kantaa edelleen pienentävä tai kannan elpymistä haittaava toiminta on näiden lajien säilymiselle hyvin vaarallista. Vaarantuneista lajeista osalla on kuitenkin alueellisesti elinvoimaisia kantoja.

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2022 vp
Vastalause

Äärimmäisen ja erittäin uhanalaiset lajit, kuten nokikana, punasotka, tukkasotka sekä haahka, tulisi poistaa metsästyslain 5 §:n riistalajien listasta. Vaarantuneiden lajien metsästys voidaan viiranomaisten luvalla sallia vain alueilla, joilla kanta on elinvoimainen. Lisäksi silmälläpidettäviksi luokiteltujen lajien, esimerkiksi isokoskelon, metsästystä tulee rajoittaa.

Äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten sekä vaarantuneiden lajien kannat ovat taantuneita, ja kannat ovat määritelmän mukaisesti vaarassa laskea dramaattisesti lyhyen ajan kuluessa. Näin ollen lajien nousu elinvoimaiselle tasolle vie pitkän ajan, minkä pohjalta riistalajilistalta poistaminen ja siitä seuraava täyskielto metsästykselle on erittäin perusteltu.

Muiden lajien osalta suojelun tarkastelua ja lajien metsästyksen rajaamista tulisi vielä kehittää nykyisestä. Uhanalaistuneiden lajien suojelu jää liian usein laahaamaan jälkeen lajin todellisen elinvoimaisuuden tilasta. Etenkin vakavammin uhanalaisten lajien kantojen osalta muutokset voivat lyhyessäkin ajassa olla tuntuvia, ja siksi reagointia on parannettava ja nopeutettava.

Äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten sekä vaarantuneiden lajien siirtäminen pois riistalajien joukosta palvelee pitkällä aikavälillä myös metsästäjiä. Metsästyksen tulee olla riittävän pitkään kiellettyä lajeille, joiden kannat ovat vakavassa vaarassa taantua ja jopa hävitä. Selkeintä on rajata nämä lajit kokonaan metsästyslain ulkopuolelle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. **(Vastalauseen lausumaehdotukset)**

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin äärimmäisen uhanalaisiksi ja erittäin uhanalaisiksi luokiteltujen lajien poistamiseksi metsästyslain 5 §:n riistalajien joukosta ja niiden rauhoittamiseksi joko metsästys- tai luonnonsuojelulaissa.

2. Eduskunta edellyttää, että myös vaarantuneiksi luokitellut lajit rauhoitetaan metsästykseltä, kuitenkin siten, että metsästys voidaan sallia sellaisilla alueilla, joilla kyseisillä lajeilla on elinvoimainen kanta.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin, joilla kansallisessa seurannassa uhanalaistuneiden lajien metsästystä arvioidaan säännöllisesti ja joilla rajoitetaan uhanalaisiksi luokiteltujen lajien metsästystä.

Helsingissä 20.9.2022

Jenni Pitko vihr
Tiina Elo vihr
Mai Kivelä vas